

Вяра

10.11 по еретическия, †28 октомври по православния календар - Св. великомъченица Параскева. Свв. мъченици Терентий, Неонила и седемте им деца. Св. Димитрий Ростовски митрополит . Св. свещеномъченик Кириак Йерусалимски. Св. преподобни Стефан Саваит

Страдание на света великомъченица Параскева (III в.)

*Св. великомъченица Параскева.
Икона от Русия. 2-ра половина
XVI в.*

По времето, когато нечестивият цар Диоклетиан повдигнал гонение срещу християните, в град Икония живеела една благородна и красива девица на име Параскева. Родителите и християни, като възпитали и научили дъщеря си да пази

святата вяра и заповедите Господни, отишли при Господа. Те оставили на блажената си дъщеря голямо наследство. Като достигнала пълнолетие, девицата Параскева започнала да подражава на вярата и на делата на своите родители. Тя започнала да изразходва имуществото си не за украсяване на своята цъфтяща красота и младост и не за разкошен живот, а за обличане на голите, за изхранване на гладуващите, за подслон на странниците. Параскева не обръщала никакво внимание на младежите, които се опитвали да се сгодят за нея; тя скоро станала невеста на Единия безсмъртен Жених, Единородния Син Божий, за Когото и живеела в святост и правда. Тя изповядвала непрестанно, всеки ден, Неговото Пресвято Име пред хората, като с това ги водела до познание на истината.

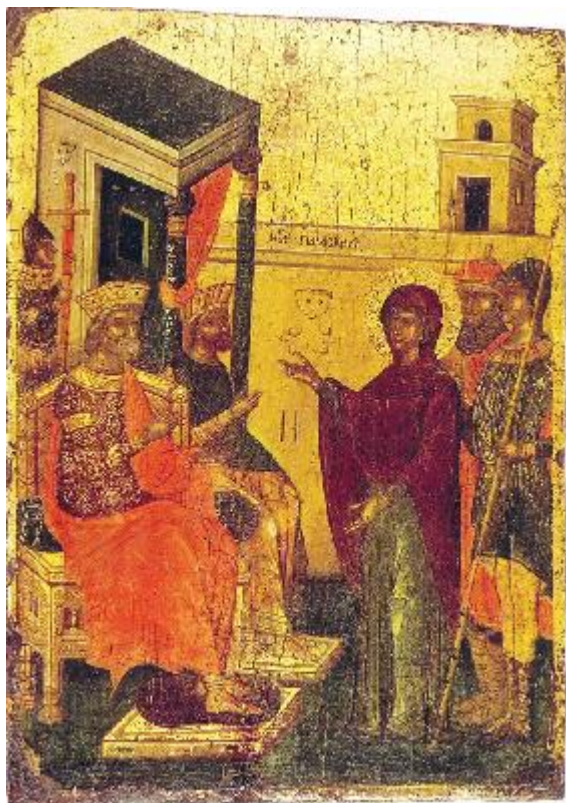
Някои от хората повярвали в нашия Господ Иисус Христос, а други, невярващите, злословели светицата. А Параскева смело проповядвала пред тях словото Божие и изобличавала суетата на бездушните идоли. Като не желяели да слушат от нея такива изобличения, невярващите граждани я хванали и започнали да я бият, а после я хвърлили в тъмницата.

В това време в Икония дошъл някакъв военачалник, изпратен в тази страна от император Диоклетиан, с цел да погуби всички християни. Гражданите дошли при него и му казали:

- Светлейши военачалнико, в този град има една девица, която вярва в Разпнатия Христос и Го проповядва; тя се занимава с магьосничество и вече е отвърнала немало хора с чародейството си от принасянето на жертви на нашите богове. Тя не престава да произнася хули срещу изображенията на нашите богове и на царя. Като чухме царската заповед, че всички, които не се покланят на боговете, трябва да бъдат наказани, ние хванахме тази девица и я държим в тъмницата.

Като изслушал това, военачалникът заповядал да изправят светата девица пред него на съд. Когато тя отивала към съдилището, Светият Дух я осенил и лицето ѝ станало светло, така че всички, които я гледали, се удивлявали и казвали:

- Погледни! Тя ни най-малко не е угнетена от печал, лицето и даже като че ли сияе.

Когато застанала пред съдиите, военачалникът я погледнал и като се удивил от красотата и благородството на лицето и, казал на застаналите пред него:

- Напразно наклеветихте тази най-прекрасна девица; нима е възможно да се погуби такава слънцесияйна красота?

И той ѝ казал:

- Девойко, кажи ни името си!

Света Параскева отговорила:

- Аз съм християнка, рабиня Христова.

Военачалникът казал:

- Съзерцаването на красотата на твоето лице ме прави кротък, но думите, излизащи от устата ти, ме възмущават до

дъното на душата ми; не желая да слушам такива думи!
Светицата отговорила:

- Всеки управник, който извършва справедлив съд, се радва, когато чуе правдата, а ти, като изслуша казаната от мене истина, се прогневи.

На това мъчителят казал:

- Гневя се, защото не получих отговор от теб; попитах те за името ти, а ти не ми го каза.

Светицата отговорила:

- Преди всичко трябваше да ти кажа името си във вечния живот, а след това как се казвам във временния. И така, казах ти, че във вечния живот името ми е християнка, Христова рабиня, а във временния живот съм наречена от родителите си Параскева, тъй като съм се родила в деня „Параскеви“ (което на гръцки език означава петък).

- Родителите ми - продължила светицата - винаги са почитали шестия ден, който е ден на доброволните и животворящи страдания на нашия Господ Иисус Христос с пост, молитви и милостини. Те правели така в чест на Христа, вярвайки, че заради любовта Си към човешкия род в този ден Той е пролял кръвта Си и е положил за нас живота Си на кръста. И Бог им дарил плода на честното им съпружество - мен, недостойната Негова рабиня, именно в този ден, който те добродетелно почитали, припомняйки си страданията на своя Владика. Те имали благоразумието да ми дадат това име, с което се нарича този ден и ето, от деня Параскеви (петък) и аз се именувам Параскева; аз съм съучастница на страданията Христови.

Военачалникът казал:

- Престани да говориш тези безумни думи и принеси жертва на нашите богове; тогава ще те взема за жена и ти ще станеш притежателка на голямо богатство и на земята мнозина ще те величаят.

На това света Параскева отговорила:

- Аз имам Жених на небето - Иисус Христос, и нямам нужда от друг мъж.

Тогава военачалникът казал:

- Ще помилвам красотата ти и ще пощадя младостта ти.

- Не щади временната красота - рекла светицата, - сега тя цъфти, а на сутринта ще повехне; по-добре помилвай себе си, защото те очаква вечно мъчение.

След това военачалникът се разгневил и заповядал да раздерат дрехите ѝ и да я бият със сурови жили. Докато биели светицата, тя не издала нито един звук, но като мълчала с уста, в сърцето си викала към Христа, измолвайки от Него помощ в мъченията. А военачалникът, като щадял все още красотата ѝ (нали той бил поразен и се съблазнил от нейната красота), заповядал да престанат да я бият и започнал кротко да ѝ говори:

- Девойко! Пощади младостта си, не погубвай най-прекрасните си години! Принеси жертва на боговете и ще бъдеш жива и ще се удостоиш с още по-голяма почит от нас.

На това тя не му отговорила нищо. Тогава военачалникът, като се разгневил, казал:

- На мен ли не отговаряш, зло християнско изчадие?

В отговор на това светицата се изплюла в лицето му. След това мъчителят, като освирепял страшно, заповядал да я

окачат на едно дърво за мъчения и безпощадно да стържат ребрата ѝ с железни нокти и да разтриват с власеница раните ѝ; по този начин плътта ѝ била разкъсана до костите.

Управникът, като мислел, че мъченицата скоро ще умре, тъй като тя вече едва дишала, я снел от дървото и я хвърлил в тъмница. Докато лежала там едва жива и вече безгласна от жестоките рани, в полунощ ѝ се явил ангел; раменете и гърдите му били препасани кръстообразно със златен пояс, а в ръцете си държал оръдията на Христовите страдания: кръст, трънен венец, копие, тръст и гъба. Ангелът ѝ рекъл:

- Девице, съучастница на Христовите страсти, стани! Изпратен съм да те посетя; за утеха в страданията ти донесох оръдията на страданията на нашия Господ. Погледни към честните оръдия: кръста и трънения венец на нетленния Жених; погледни към копието, проболо животворящите ребра, към тръстта, написала опрощаването на греховете на целия свят и към гъбата, която изтри Адамовия грях. И така, стани! Христос Господ те изцерява!

И ето, мъченицата станала като че ли от сън, а явилият се ангел, като пристъпил, изтъркал с гъба всички рани на светата мъченица и цялото ѝ тяло станало здраво и силно, а красотата на лицето ѝ станала още по-поразителна. Тя с благоговение целунала оръдията на Христовите страсти и прославила Бога. А небесният жител станал невидим.

С настъпването на утрото тъмничните стражи дошли и заварили Параскева здрава и стояща на молитва. По тялото ѝ нямало нито една рана. Като се изплашили, те възвестили за това на военачалника. А той заповядал да я доведат при него и като я видял здрава, се удивил; не очаквал, че тя ще остане жива след нанесените ѝ ужасни рани. Като се удивил отново от необикновената ѝ красота, той ѝ казал:

- Параскево, виждаш как нашите богове пощадиха красотата ти и те запазиха, като ти даруваха живот.

На това светицата казала:

- О, военачалнико, покажи ми тези, които ми дариха живот!

Военачалникът я изпратил в храма на своите богове, за да види тя техните идоли. С нея тръгнали също идолските жреци и множество народ. Всички те мислели, че Параскева желае да се поклони на техните богове. Когато влезли в храма, в който имало множество идоли, Параскева мислено се помолила на Единия Истинен, пребиваваш във висините Бог, и като хванала идола на Аполон за крака, казала:

- Казвам на теб, бездушния и на всички тленни идоли, които се намират тук заедно с теб: така ви заповядва моят Господ Иисус Христос - паднете всички вие на земята и се превърнете в прах.

И ето, по думата на светицата, всички идоли паднали и се разрушили. Тогава всички избягали от идолския храм и започнали да викат:

- Велик е християнският Бог!

Нечестивите жреци, като видели разрушаването и гибелта на своите идоли, отишли при военачалника и плачейки, му казали:

- Военачалнико! Казахме ти - умъртви тази магьосница, тъй като тя съблазнява нашия град, а ти не ни послуша и ето, сега тя със своята магия разруши всички наши богове.

Като се изпълнил с ярост, военачалникът започнал с гняв да разпитва света Параскева:

- С какви магии направи това?

Светицата отвърнала:

- Влязох в храма на вашите богове с името на нашия Господ Иисус Христос на уста и се помолих на моя Господ така: яви ми се, Спасителю мой, Ти, Който ми дари живот. И ето, Самият Господ мой и Бог мой ми се яви, а твоите богове, веднага щом Го видяха, се разтрепериха от страх и като паднаха на земята, се разбиха, като с това показаха, че щом не могат да помогнат на себе си, не биха могли да помогнат и на другите!

Тогава военачалникът заповядал отново да окачат Параскева на дървото и да опалват ребрата ѝ със свещи. Провесена и опалвана с огън, светицата въздъхнала към Бога и казала:

- Господи и Боже мой, Създателю и Промислителю на цялата твар! Ти разхлади горещата пещ за тримата момци, избави от огъня първомъченица Текла, спаси и мен, недостойната, от ръцете на тези мъчители.

И внезапно се явил ангел, докоснал свещите и пламнал твърде силен огън, който изтребил множество беззаконници.

А народът викал:

- Велик е християнският Бог!

И тогава множество народ повярвал в Христа; а военачалникът, като забелязал вълнението сред хората, се побоял да не би народът да възстане срещу него и бързо заповядал да посекат светицата с меч. Когато главата ѝ била отсечена, някои чули глас от небето, който казвал:

- Радвайте се, праведници, защото се венчава мъченица Параскева!

Християните с благоговение погребали тялото на светицата в дома ѝ. Така, като завършила подвига на мъченичеството, прекрасната девица отишла при своя Жених и влязла с

мъдрите девици в чертога Христов, носейки кръв вместо елей.

На другия ден сутринта беззаконният началник излязъл на лов, но конят му внезапно подлудял и го хвърлил в оврага. При падането военачалникът се ударил лошо и така злощастно изпуснал окаяната си душа.

А святата и чиста душа на великомъченица Параскева отишла при Господа и от честните ѝ мощи се подавали много изцеления на боледуващите за слава на нашия Господ Иисус Христос, на Когото заедно с Отца и Светия Дух да бъде чест и поклонение во веки, Амин.

Тропарь великомученицы Параскевы Пятницы

глас 4

Премудрая и всехвальная Христова мученица Параскева,/ мужескую крепость приимши,/ женскую же немощь отвергши,/ диавола победи и мучителя посрами,/ вопиющи и глаголющи:/ приидите, тело мое мечем ссецыте и огнем сожгите,/ аз бо, радующися, иду ко Христу, Жениху моему. / Тоя молитвами, Христе Боже,/ спаси души наша.

(Премъдрата и всехвална Христова мъченица Параскева, приела мъжка сила и отхвърлила женската слабост, победи дявола и посрами мъчителя, зовяща: елате, посечете тялото ми с меч и го изгорете в огън: с радост ще отида при Христа, моя Жених; по нейните молитви, Христе, Боже наш, спаси душите ни.)

Ин тропарь святой великомученицы Параскевы

глас 8

Иже веруя и мужеством душевным, тезоименитне,/ диавола посрамила еси/ и мучительское прещение и раны доблественне победила еси,/ мученице Параскево, вопия:/ мечем сосецайте и огнем сожизайте тело мое,/ яко да, радуюся, прииду Жениху моему Христу Богу. / Егоже моли спастися душам нашим.

Кондак великомученицы Параскевы Пятницы

глас 3

Всесвятое и непорочное мучение принесши,/ яко вено пречестное, безсмертному Жениху Христу,/ Ангельское ликостояние возвеселила еси/ и победила еси демонския козни. / Сего ради тя честно верою чтим,/ мученице Параскево многострадальная.

(Принесла всесвято и непорочно мъчение като пречестно вино на безсмъртния Жених Христа, с ангелските ликове си се възвеселила и си победила демонските козни. Затова с вяра честно те почитаме, мъченице многострадална Параскево.)

Молитва святой великомученице Параскеве, нареченной Пятница

Святая невесто Христова, многострадальная мученице Параскево! Вемы, яко от юности твоя ты всею душею твоею и всем сердцем твоим возлюбила еси Царя Славы, Христа Спасителя, и Ему единому уневестилася еси, раздавши имения твоя неимущим и бедным. Ты силою благочестия твоего, твоим целомудрием и праведностию, яко лучами солнечными, просияла еси, живши свято среди неверных и безбоязненно проповедавши им Христа Бога. Ты, от дней юности твоя,

наученная твоими родителями, всегда благоговейно
чувствовала дни искупительных страстей Господа нашего
Иисуса Христа, Егоже ради и сама добровольно пострадала
еси. Ты, десницею Ангела Божия от неисцельных ран дивно
исцеленная и восприявшая неизреченную светлость, изумила
еси неверных мучителей. Ты, именем Господа нашего Иисуса
Христа и силою молитвы твоею в капище языческом всех
идолов долу повергши, в прах сокрушила еси я. Ты, опаляемая
свещами, единою молитвою твоею ко всемогущему Господу
угасила еси огонь естественный, и тем же пламенем, чудесне
возжженным чрез Ангела Божия, попаливши неистовых
беззаконников, мног народ привела еси к познанию истинного
Бога. Ты, во славу Господа приявши мечное главы твоея
усечение от мучителей, доблественно скончала еси
страдальческий твой подвиг, возшедши душею твоею на
Небеса, в чертог вожделенного твоего Жениха Христа Царя
Славы, радостно сретшаго тя сим небесным гласом:
«Радуйтесь, праведнии, яко мученица Параскева увенчася!»
Темже и мы днесь приветствуем тя, многострадальная, и,
взирающе на святую твою икону, с умилением вопием ти:
всечестная Параскево! Ве мы, яко велие имаши дерзновение ко
Господу: умоли убо Его, Человеколюбца, и о нас предстоящих
и молящихся ти. Да подаст Он и нам, якоже тебе, терпение и
благодущие в бедах и скорбных обстояниях; да дарует Он,
ходатайством твоим и заступлением, радостное,
благоденственное и мирное житие, здравие же и спасение, и
во всем благое поспешение возлюбленному нашему отечеству
да ниспослет святое Свое благословение и мир, и всем
православным христианом да подаст твоими святыми
молитвами утверждение в вере, благочестии и святости,
преспеяние же в христианской любви и всякой добродетели;
да очистит нас грешных от всякия скверны и порока; да
оградит нас святыми Своими ангелами, да заступит, сохранит
и помилует всех святою Своею благодатию и соделает

наследниками и причастниками Небеснаго Своего Царствия. И тако улучивше спасение твоими святыми молитвами, предстательством и заступлением, всеславная невесто Христова Параскево, прославим все пречестное и великолепно имя дивнаго во святых Своих истиннаго Бога, Отца, и Сына, и Святаго Духа, всегда, ныне и присно, и во веки веков. Аминь.

В памет на светите мъченици Терентий и Неонила (ок. 249-250 г.)

Блаженный Терентий,

благочестив христианин, се съчетал в законен брак с единовенната Неонила и от този брак им се родили седем деца: Савил, Фот, Теодул, Иеракс, Нит, Вил и Евникия, които те възпитали в благочестие. Когато децата заедно с родителите си били хванати от нечестивите и изправени пред беззаконния съд, те ясно изповядали Христа и похулили идолите. Заради това те били окачени и измъчвани със стъргане,

при което поливали раните им със силен оцет и ги обгаряли с огън. А светиите се молели с усърдие и се утешавали един друг. Бог не презрял моленията им и им изпратил Свои свети ангели, които ги освободили от оковите и подали изцеление на раните им. Като видели светиите внезапно освободени от оковите и изцелени от раните, нечестивите се ужасили. След това светиите били хвърлени на зверовете, за да бъдат разкъсани, но не претърпели никакво зло, тъй като по Божия

заповед зверовете били кротки като овце. Тогава те били хвърлени в котел с врящ катран, но в същия миг огънят угаснал и котелът се охладил, а катранът заприличал на прохладна вода. Като видели, че мъченията не нанасяли никаква вреда на светиите, злочестивите мъчители отсекли главите им с меч. (Светците приели мъченическа смърт по време на царуването на Деций (249-251 г.).

Тропарь мучеников Терентия и Неонилы и чад их

глас 4

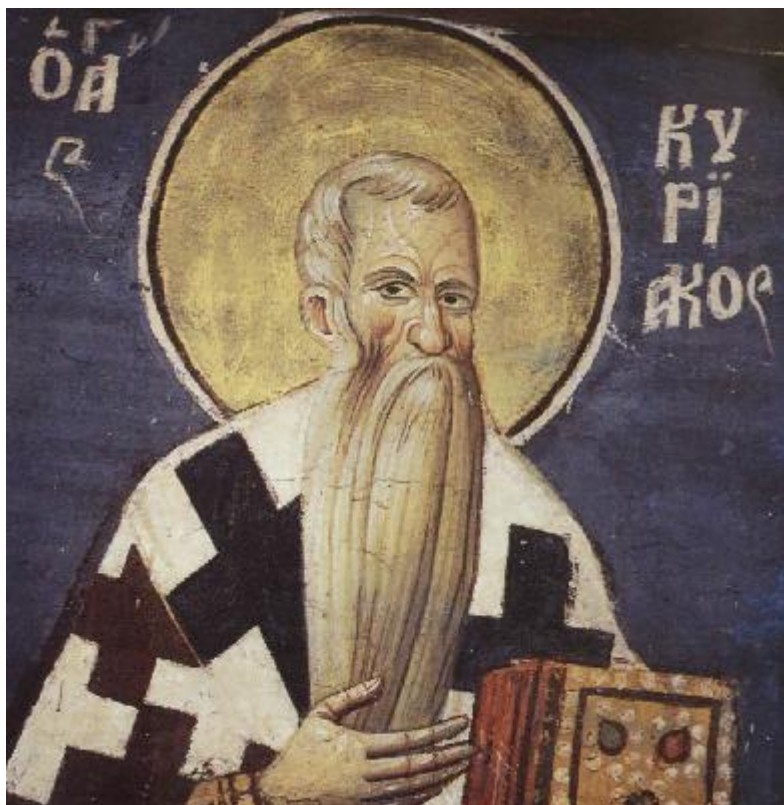
Мученицы Твои, Господи,/ во страданиях своих венцы
прияша нетленные от Тебе, Бога нашего:/ имуще бо крепость
Твою,/ мучителей низложиша,/ сокрушиша и демонов
немошныя дерзости,/ тех молитвами// спаси души наша.

Кондак мучеников Терентия и Неонилы и чад их

глас 4

Мученическая честная память прииде днесь,/ веселящи
всяческая,/ Терентия премудраго и подружии его,/ тепле убо
стецемся,/ да приемем исцеление,/ сии бо благодать приемше
от Духа Святаго// исцеляти недуги и болезни душ наших.

**В памет на свети свещеномъченик
Кириак, патриарх Иерусалимски (363 г.)**

Свети Кириак, който повярвал в Христа и се кръстил след намирането на честния и животворящ Кръст, бил Иерусалимски епископ. Той доживял до царуването на Юлиан Отстъпник, който по време на похода срещу персите пристигнал в Йерусалим и повикал свети Кириак на съд; принуждавал го да принесе жертва на

идолите но светецът решително отказал да направи това. Тогава императорът заповядал да отсекаат дясната му ръка:

- Много послания си написал с тази ръка - казал той - и мнозина си отклонил от почитането на боговете.

После наредил да излеят разтопено олово в устата на светеца и да го положат на нажежено медно ложе.

Майката на светеца, Анна, която дошла на мястото на мъченията, била уловена, повесена за косите и стъргана с желязо. След мъченическата ѝ кончина загинал и свети Кириак - хвърлили го в кипящ котел и го

проболи с копие.

Тропарь священномученику Кириаку, архиепископу
Иерусалимскому

глас 4

И нра́вом прича́стник,/ и престо́лом наместник апо́столом
быв,/ дея́ние обрёл еси́, Богодухнове́нне,/ в видéния восхо́д,/
сего́ ра́ди сло́во и́стины исправля́я,/ и ве́ры ра́ди пострада́л еси́
да́же до кро́ве,/ священномучени́че Кириа́че,/ моли́ Христа́
Бо́га// спасти́ся душа́м на́шим.

Ин тропарь священномученику Кириаку, архиепископу
Иерусалимскому

глас 4

Бла́гости научи́вся, и трезвя́ся во все́х,/ благо́ю со́вестию
священноле́пно обóлкся,/ почёрпл еси́ от сосу́да избра́ннаго
неизрече́нная/ и, ве́ру соблю́д, ра́вное течéние соверши́л еси́,/
священномучени́че Кириа́че,/ моли́ Христа́ Бо́га// спасти́ся
душа́м на́шим.

Кондак священномученику Кириаку, архиепископу
Иерусалимскому

глас 4

Во святите́лех благоче́стно пожив,/ и мучéния путь проше́д,/
и́дольския угаси́л еси́ же́ртвы,/ и побóрник быв твоему́ ста́ду,
богомудре. / Те́мже ты почита́юще та́йно вопие́м ти:/ от бед
изба́ви ны при́сно твои́ми мольба́ми,// о́тче наш Кириа́че.

Житие на св. преподобни Стефан Саваит (IX в.)

Празнуваме и паметта на преподобни Стефан Саваит. Още от млада възраст той възлюби пустинническото житие и избяга от съжителство с хората, сквернящи душите си чрез плътски страсти. Станал след това инок в обителта на св. Сава, преподобни Стефан е известен и като съставител на канони (например: канон на Обрезание Господне, на преп. Кириак Отшелник и др.).

В живота си той непрестанно се грижеше за това - да изпълнява Божествения закон, и чрез него покори на духа си всяко плътско мъдруване и прогони от себе си всякакви безсловесни прояви на страстите. Така с много трудове и напрегнат подвижнически живот той придоби в душата си плодовете на добродетелта: бодрост във всенощното стоене на молитва и извор на благодатни покаяни сълзи.

Отхвърлил душевните страсти, преподобни Стефан достигна до такава святост и богоугоден живот, че общуваше с животните подобно на Адам в рая преди грехопадението - веднъж, например, някои хора станаха очевидци как една сърна безбоязнено отиде при светеца и приемаше храна от ръцете му.

Заради своя искрен подвиг и трудолюбие в постническия живот преподобният стана избран съсъд на Божията благодат, която го обогати с дар на чудотворство и дар да лекува душевните страсти.

Веднъж св. Стефан беше заедно със своя ученик. Изтощен от труд и горещина, ученикът не след много време почувства силна жажда. Тогава преподобният отец начерта с жезъла си кръст на сухата земя, както в древност Моисей, и по чудесен

начин оттам избликна вода, от която неговият ученик утоли жаждата си.

Обхождайки непроходимите пустини, със своята простота в душата, правота и нелукав характер, преподобният презря всичко земно и се стремеше единствено към Бога, Който е всичко за душата и е истинска нейна радост и Благоподател.

Просветен с духа на светоотеческото богословие, св. Стефан ревностно защитаваше Православната вяра и се бореше със словото си като с изострено копие срещу богохулните еретици.

Той написа пространно и историята на преподобните отци в обителта на св. Сава, избити от сарацините.

Преподобни Стефан почина в Господа в 840 г.

Тропарь преподобному Стефану Савваиту, творцу канонов
глас 5

Воздержанием житие украси и страсти умертвив,/ посрамил еси вражия прилоги, отче Стефане,/ и преложиися к Богу, чудотворец показася,/ в вечней славе со Ангелы ликуя,/ с ними же моли помилувати души наша.

Кондак преподобному Стефану Савваиту, творцу канонов
глас 4

Насадил еси добродетелей рай/ и напоил еси токами слез твоих,/ яко жизни, всеславне, древо получив,/ спаси молитвами твоими от тли стадо твое,/ избави от обстояний тепле чтущих тя, Стефане,/ тя бо предстателя величайша, мудре,/ вси верою и любовию стяжахом.

ЧЕТИ-МИНУТИТЕ НА СВ. ДИМИТРИЙ РОСТОВСКИ

Житие на св. Димитрий Ростовски (1709 г.)

Светителят Димитрий, в света Даниил, се родил през декември 1651 г. в селцето Макаров, което се намирало на около четиридесет километра от град Киев. Баща му, Сава Григорович Туптало, който бил от обикновените казаци, заслужил звание стотник и остатъка на дните си посветил в служение на Църквата, като приел задълженията на ктитор на Кириловската

обител. И той, и съпругата му, Мария Михайловна, били благочестиви хора и водели добър християнски живот. Но бащата непрекъснато отсъствал от дома поради военни занятия и детето се възпитавало предимно под ръководството на майката. С нежна любов и похвала се изказва за нея самият светител по повод на кончината ѝ: “Моята майка се престава в самия Велики петък на спасителните страдания в деветия час на деня, в същия час, когато нашият Спасител, страдащ на кръста заради нашето спасение, предаде Своя дух в ръцете на Бога Отца. Беше над седемдесет... Да я помене Господ в Своето Небесно Царство. Почина в добро разположение, памет и реч. О, дано ме удостои Господ и мене с такава блажена кончина по нейните молитви. И наистина християнска беше

кончината ѝ: понеже беше с всички християнски обреди и с обичайните тайнства, безболезнена, непосрамваща, мирна. Да я сподоби Господ и с добър отговор на Страшния Свой съд, понеже не се и съмнявам в Божието милосърдие и в нейното спасение, знаейки нейния добродетелен и набожен живот. А също имам и добър знак за нейното спасение, защото в същия ден и час, когато Христос Господ по време на доброволното си страдание отвори рая за разбойника, тогава и на нейната душа заповяда да се раздели с тялото". Под влиянието на такава добродетелна майка малкият Даниил израствал в страх Божий и благочестие, възхождайки от сила в сила и укрепвайки в добродетелите.

Началното си образование Даниил получил у дома. Родителите му го научили да чете и когато станал на единадесет години го изпратили в Киевското Братско училище. Благодарение на отличните си способности и пламенно усърдие в занятията, Даниил скоро започнал да преуспява в науките и надминал всички свои връстници. В часовете по риторика той обърнал върху себе си особено внимание с изкуството си на стихотворство и красноречие. Под ръководството на знаменития проповедник и полемически богослов Галятовски Даниил в съвършенство изучил всички прийоми и стилове на речта, които неволно пораждали след това слушателите на неговите поучения и придобил тази енергия и непобедима сила на убеждението, която се проявила впоследствие в борбата с разколниците. Като успявал обаче, в науките, Даниил в същото време се отличавал със забележително благонравие и отрано открил склонността си към съзерцателен и подвижнически живот. Той не участвал в детските игри и избягвал всякакви утешения и увеселения. Свободното си от училищни занятия време той прекарвал в четене на Священото Писание, творенията и житията на Светите мъже и в молитва. С особено усърдие посещавал

Божия храм, където благоговейно възнасял усърдните си молитви към Господа. Колкото по-често и прилежно четял Божественото Писание и житията на Светите Отци, толкова повече се засилвало в душата му желанието да подражава на светите угодници.

На петнадесетгодишна възраст Даниил трябвало да остави училището. В това бедствено за Киев време градът непрекъснато преминавал ту в Полската, ту в Руската държава. Това се отразило на състоянието на училището, което през 1665 г., когато поляците завладели Киев, било съвършено разрушено и дълго време останало в запустение. Затова Даниил не могъл да завърши курса на обучение и трябвало да прекрати научните си занятия, като прекарал в школата всичко три години.

Имайки още от юношески години склонност към монашеския живот, скоро след напускането на училището, Даниил оставил този свят с неговите блага. Като изпросил благословение от родителите си, на осемнадесетгодишна възраст той се поселил в Кириловския манастир. Игуменът на манастира, Мелетий Дзик, отдавна познавал Даниил, тъй като по-рано бил ректор на Киевското училище. На 8 юли 1668 г. той извършил пострижение на Даниил в монашеството и го нарекъл с името Димитрий. Новопостриганият монах всецяло връчил себе си на волята и Промисъла Божий. Строго и неотклонно започнал да съблюдава всички манастирски правила и ревностно в смирение и послушание преминавал монашеските подвизи. С всички сили се стараел да подражава на добродетелите на преподобните Антоний и Теодосий и на другите Печерски подвижници. Той не се грижел никак за придобиване на имане и богатства, но с цялата си душа се стремял само да угоди на Бога, вярно и нелицемерно да служи Нему Едному и чрез това да придобива за себе си нетленно богатство.

Не минала и година след пострижението на свети Димитрий, когато, по молба на настоятеля, той бил посветен в чин на иеродякон. Това посвещение било извършено в деня на Благовещението на Пресвета Богородица в 1669 г. от служителя на Киевската митрополия, епископ Иосиф Тукалски, който живеел тогава в град Канев. Свети Димитрий останал в чина на иеродякон в Кириловската обител доста дълго време. Във всичко се подчинявал на настоятеля, смирено и усърдно служел на братята, непрекословно изпълнявал всяко послушание, в църква идвал пръв и излизал от нея последен. В храма стоял със страх, благоговейно внимавайки върху словата на Свещеното Писание. В килията той често се молел, пишел и съчинявал поръчаното му от игумена, като усърдно продължавал научните си занятия.

Така свети Димитрий се подвизавал до 1675 г. По това време в Густинския манастир се намирал Черниговският архиепископ Лазар Баранович. Тук му бил представен свети Димитрий за посвещение в иеромонашески чин, което и станало на 23 май, в деня на Слизането на Светия Дух. Свети Димитрий тогава бил само на 24 години, но вече бил изкусен в делото на проповядване на словото Божие. Като се запознал по-отблизо с него и узнал високите му духовни качества, архиепископът поканил свети Димитрий да бъде проповедник при Черниговската съборна църква. Повече от две години свети Димитрий проповядвал в съборната и други църкви на Черниговската епархия. Като поучавал народа на Христовия закон, той принасял голяма духовна полза на всички свои слушатели и им доставял огромно наслаждение: живата и увлекателна негова реч била разтворена със солта на премъдростта, така че всички се стремили да го слушат.

Славата на свети Димитрий като велик проповедник бързо се разнесла в Малорусия и Литва и обител след обител започнали да го канят, за да се възползват от неговото красноречиво

поучение. Като пръв повод за такива покани послужило следното събитие. През юни 1677 г, движен от благочестиво усърдие, свети Димитрий се отправил от Чернигов към Новодворския манастир за поклонение на чудотворната икона на Пресвета Богородица, изписана от Свети Петър, митрополит Московски, и трябвало да остане в Литва. По времето, когато пристигнал свети Димитрий, в манастира се готвели за тържественото пренасяне на тази икона от старата в новата църква. По този повод били пристигнали Белоруският епископ Теодосий и настоятелят на Виленския Свято-Духов манастир Климент. След завършване на празника настоятелят взел със себе си Димитрий в своя манастир. Повече от два месеца светият прекарал във Вилно и произнесъл тук две проповеди. Но скоро, по молба на епископ Теодосий, свети Димитрий се отправил в Слуцк и като се поселил в Преображенския манастир, четиринадесет месеца неуморно се трудел в проповядване на словото Божие. Силно обикнал и облагодетелствал свети Димитрий ктиторът на манастира Иоан Скочкевич, с чиито средства бил построен Преображенският манастир. Свети Димитрий също дълбоко уважавал и обичал своя благодетел, живял в Слуцк до самата негова кончина, и почел паметта му, като произнесъл на погребението му проповед.

Междувременно вече многократно канели свети Димитрий да се върне в Малорусия. Канел го и хетманът Самойлович, и предишният негов настоятел Мелетий, сега управляващ Киевския Михайловски манастир. През февруари 1679 г. свети Димитрий пристигнал в Батурин и бил приет от хетмана твърде ласкаво и милостиво. Като се поселил в Николаевския Крупицки манастир, намиращ се до Батурин, светият продължил ревностно да се подвизава в пост, молитва и непрестанно четене на душеполезни книги. С особено усърдие той проповядвал словото Божие. Славата за добродетелния му

живот се разпространила по всички обители. Много от тях канели свети Димитрий да ги управлява. Така например братята на Кириловския манастир се обърнали към него с убедителна молба да приеме началството над тях. Но той, вероятно поради смирението си, а също така, задържан от хетмана, отклонил тази молба и изпратил в Кириловския манастир благодарствено писмо. Скоро след това, през 1681 г., починал игуменът на Максаковския преображенски манастир. Братята се обърнали също към свети Димитрий, молейки го да им стане игумен. Поради уединеното си местоположение Максаковската обител като никоя друга съответствала на строгия монашески живот на Димитрий. Затова, със съгласието на хетмана, той приел предложението на Максаковските монаси и се отправил с писмо от хетмана в Чернигов при архиепископ Лазар Баранович за указ.

Архиепископът приел свети Димитрий твърде милостиво. Като че предвиждайки бъдещето, току-що разпечатал хетманското писмо, архиепископът казал на преподобния:

- Без да чета писмото, казвам: да ви благослови Господ Бог не само с игуменство, но по името на Димитрий ви желая митра: Димитрий да получи митра.

В същия ден след посвещението светителят приветствал новия игумен по следния начин:

- Днес е паметта на свети пророк Моисей Боговидец. Днес Господ Бог ви сподоби с игуменство в манастира, където храмът се именува Преображение Господне, когато Моисей е бил на Тавор. И както показва пътищата Си на Моисей, така да покаже и вам на същия Тавор пътищата Си към вечния Тавор.

- Тези думи - свидетелства сам свети Димитрий - аз, грешният, приех за добро предзнаменование и пророчество и ги отбелязах за себе си. Дай Боже, пророчеството на негово

архипастирство да се сбъдне.

Като се прощавал на другия ден с Димитрий, светителят му подарил красива тояга с топка отгоре.

- И така добре ме изпрати - казва свети Димитрий, - както баща родния си син. Дай му, Господи, всички блага по сърцето му.

Като встъпил в управлението на обителта, свети Димитрий ни най-малко не изменил предишния си строг монашески живот. Подвизавайки се като и преди в бдения, молитва и добри дела, той давал на всички пример за християнско смирение. Като помнел винаги думите на Господа "който иска между вас да бъде големец, нека ви бъде слуга", той сам живеел така, и учел и другите да живеят така, като служел на всички за образец на вяра и благочестие. Несъмнено такива игумени са слава и украшение за управляваните от тях обители. Ето защо свети Димитрий не се задържал в нито един манастир задълго и, както ще видим, бил преместван от един манастир в друг.

За кратко време Максаковските монаси се назидавали от словото и светия живот на Димитрий. На 1-ви март 1682 г. той бил назначен за игумен на Николаевския Батурински манастир. Но от този манастир той сам скоро се отказал. Като жадувал тихо и безмълвно житие, той желал безпрепятствено да се предаде на богомислие, молитва и други богоугодни занятия. Поради това на втората година от игуменството си в Батурин, на именния си ден, 26 октомври 1683 г., той свалил от себе си управлението на обителта, като останал в нея като прост монах. Скоро обаче, по Божий Промисъл, свети Димитрий бил призван към великото дело на съставянето на Чети-Минеите, с които принесъл най-велика полза на целия руски народ.

През 1684 г. за архимандрит на Киево-Печерската лавра бил назначен преподобният Варлаам Ясински. От своите предшественици Петър Могила и Инокентий Гизел, заедно със званието архимандрит той наследил мисълта за великия труд по съставяне на Жития на Светиите. Този труд бил още повече необходим, понеже вследствие на татарските набези, литовските и полските разорения, Църквата се лишила от много скъпоценни духовни книги и жизнеописания на Светиите. Като търсел човек, способен на този важен и велик труд, преподобният Варлаам спрял вниманието си на свети Димитрий, който вече бил прославен с ревността си към душеспасителни трудове. Изборът му бил единодушно одобрен със съгласието на останалите отци и братя на Лаврата. Тогава архимандрит Варлаам се обърнал към преподобния Димитрий с молба да се пресели в Киевската Лавра и да поеме труда по поправянето и съставянето на Жития на Светиите.

Уплашен от тежестта на възлагания му труд, смиреният подвижник се стараел да го отклони от себе си. Но, като се боял от греха на непослушанието и сам добре съзнавал нуждите на Църквата, той предпочел да се покори на настоятелното искане на архимандрита. Като възложил надеждата си на Божията помощ и на молитвите на Пречистата Богородица и на всички Светии, през юни 1684 г. свети Димитрий пристъпил към своя нов подвиг и с голямо усърдие започнал да извършва възложеното му послушание. Изпълнена с образите на Светиите, с чието жизнеописание той се занимавал, душата му се удостоявала с духовни видения насън, които го укрепявали по пътя към висшето духовно съвършенство и го ободрявали във великите трудове.

- На 10 август 1685 година - повестува сам свети Димитрий,
- в понеделник, чух благия зов за утрения, но, по обичайната си леност, се успах и проспях даже до четенето на Псалтира. В това време имах следното видение:

“Като че ми беше поръчано да огледам някаква пещера, в която почиваха свети мощи. Като оглеждах със свещ гробовете на светиите, забелязах там, сякаш почиваща, света великомъченица Варвара. Като се приближих до гроба, видях я да лежи на една страна, и в гроба се откриваше някаква плесен. Искях да я почистя, извадих мощите от раката и ги положих на друго място. Почистих раката и пристъпих към мощите, за да ги взема на ръце и да ги положа в раката. Но изведнъж видях света Варвара жива.

- Света дево Варваро, благодетелко моя! Помоли Бога да прости греховете ми - възкликнах аз.

Светата отвърна сякаш имаше някакво съмнение:

- Не зная ще успея ли, понеже се молиш по римски.

Мисля, че това ми беше казано, понеже съм много ленив за молитва и в този случай се уподобявах на римляните, които имат твърде кратко молитвословие, понеже и аз имах кратка и рядка молитва. Като чух тези думи от светата, започнах да тъгувам и да се отчайвам. Но като мина малко време, светата ме погледна с весело и усмихнато лице и рече:

- Не бой се.

И произнесе други утешителни слова, които не помня. После, като я положих в раката, целунах ръцете и нозете. Струваше ми се, че тялото е живо и твърде бяло, а раката - бедна и овехтяла. Като съжалявах за това, че с нечисти и скверни ръце и уста дръзвам да се докосвам до светите мощи, и че не виждам хубава рака, размишлявах как да украся този гроб. Започнах да търся нова и по-богата рака, в която да преместя светите мощи, но в същия миг се събудих. Като жалех за пробуждането си, сърцето ми почувства радост”.

Завършвайки този разказ, свети Димитрий смирено

забелязва:

- Бог знае какво означава този сън и какво събитие ще последва! О, ако можеше по молитвите на света Варвара, моята покровителка да ми даде Бог изправление на моя зъл и окаян живот!

Друго съновидение, случило се три или четири месеца след първото, било следното:

“- През 1685 г., по време на Филиповия пост - пише свети Димитрий, - като завърших за една нощ описанието на страданията на светия мъченик Орест, чиято памет се почита на 10 ноември, час или по-малко преди утрента, легнах да си почина, неразсъблечен и в сънно видение видях светия мъченик Орест с весело лице, който се обърна към мене със следните думи:

- Аз претърпях за Христа повече мъки, отколкото ти написа.

Това като каза, откри гърдите си и ми показа на левия хълбок голяма рана, която преминаваше във вътрешността, и рече:

- Това ми е прогорено с желязо.

След това, като откри дясната си ръка до лакътя, показва рана на самата сгъвка на лакътя и каза:

- Това ми е прерязано.

Виждаха се прерязаните жили. Той откри също и лявата си ръка, като показва на същото място рана и каза:

- И това ми е прерязано.

После, като се наведе, показва крака си и на сгъвката на коляното се видя рана. Като откри и другия крак до коляното, показва рана на същото място и рече:

- А това ми е разсечено с коса.

И като застана пред мене и ме гледаше в лицето, каза:

- Виждаш ли? Претърпях за Христа повече, отколкото ти написа.

Като не смеех нищо да отговоря на това, мислех в себе си: Кой е този Орест, не е ли от числото на петочислените? На тази моя мисъл светият мъченик отговори:

- Не съм този Орест, който е от петочислените, но съм този, за когото ти днес написа житие.

Видях и някакъв друг важен човек, който стоеше зад него и ми се струва да беше някой мъченик, но той нищо не каза. В същото време благият зов за утренията ме пробуди и аз съжалявах, че това твърде приятно видение толкова скоро завърши.

- Това видение - добавя свети Димитрий, записвайки го след повече от три години, - аз, недостойният и грешният, наистина видях така, както го описах, а не иначе, това изповядвам под свещеническа клетва: понеже всичко това, както тогава, така и сега, помня съвършено”.

Минали повече от две години от времето, когато свети Димитрий свалил от себе си игуменството и извършвал великия си труд в уединена килия. Веднъж му се случило да бъде заедно с архимандрит Варлаам в Батурин. С радост го посрещнали хетманът и новият митрополит Гедеон и започнали да го убеждават отново да поеме управлението на Николаевската обител. Дълго време светият отказвал, но накрая бил длъжен да отстъпи пред усърдните молби и на 9 февруари 1686 г. се преселил в Батурин. Но като оставил Киевската Лавра, свети Димитрий не оставил делото си. Със същото усърдие, както и в Лаврата, той продължил да съставя

Житията на Светиите и тук завършил първата четвърт на Чети-Минеите, включваща в себе си трите месеца: септември, октомври и ноември.

Своя труд свети Димитрий представил на архимандрит Варлаам. Като прочел и разгледал ръкописа заедно със съборните старци и други благоразумни мъже, той решил да пристъпи към печатане на Жития на Светиите. Свети Димитрий пристигнал от Батурин в Лаврата и под неговото лично наблюдение през 1689 г. била напечатана първата книга на Чети-Минеите.

Скоро след това на свети Димитрий се представил случай да бъде в Москва. Княз Голицин изпратил в Москва хетмана Мазепа с донесение за завършването на похода в Крим. Заедно с хетмана били изпратени за обяснение с патриарха по някои църковни въпроси и свети Димитрий, и преподобният Инокентий, игумен на Кириловския манастир. Това станало на 21 юли 1689 г. След пристигането си в Москва, те били представени на царя Иоан Алексеевич и на царската дъщеря София. В същия ден свети Димитрий се представил на патриарх Иоаким. Месец след своето пристигане свети Димитрий заедно с хетмана посетил Троицко-Сергиевата лавра. Там тогава живеел цар Петър Алексеевич, който се укривал от покушенията на царската дъщеря София. Той милостиво приел Димитрий. В Лаврата свети Димитрий имал възможност да вижда патриарха. "Ние го посещавахме често - казва светият. - Той благослови мене, грешния, да продължа писането на Житията на Светиите и ми даде за благословение икона на Пресвета Богородица в обков".

Като се върнал в своя манастир, свети Димитрий с още по-голяма ревност започнал да се труди над съставянето на Жития на Светиите. За да може да се занимава по-удобно с богоугодното си дело, той изоставил настоятелските си покои

и се устроил на уединено място, близо до църквата на Свети Николай Крупицки, специална килия, която в записките си нарича “скит”.

Докато се трудел над втората книга на Чети-Минеите, новият Московски патриарх Адриан му изпратил похвална грамота. Тази грамота донесъл Варлаам, който бил посветен в сан на Киевски митрополит в Москва (31 август 1690 г.)

“Сам Бог - пишел патриархът - да ти въздаде, брате, с благодатта на благословението Си, като те впише в книгата на Вечния живот заради богоугодните ти трудове в писанието, изправянето и печатането на душеполезната книга “Жития на Светиите” за първите три месеца - септември, октомври и ноември: и занаяпред Той да те благослови, укрепи и да ти помогне успешно да се потрудиш даже за останалите книги за цялата година на тези “Жития на Светиите”, за да ги изправиш съвършено и да ги напечаташ”.

Заедно с това патриархът помолил новия митрополит и бъдещия архимандрит на Лаврата да съдействат във всичко на свети Димитрий, на този “изкусен, благоразумен и благоусърден деятел”.

Ободрен от вниманието на патриарха, свети Димитрий с чувство на смирена благодарност отговорил на Московския иерарх така:

“Да бъде хвален и прославян Бог сред светиите и от светиите славен, понеже дарува сега на Своята света Църква такъв добър и изкусен пастир, Ваше архипастирство, който още в началото на своето пастирство, преди всичко се погрижи и промисля за умножението на Божията и на Неговите свети слава, понеже пожелахте тези “Жития” да бъдат напечатани и издадени на света за полза на целия християнски православен руски род. Тази слава е за всички преподобни. Сега и аз,

недостойният, с по-голямо усърдие, подпомаган от Господа, ще простра към предстоящото ми нечистата си и грешна ръка, като имам, Ваше светителство, вашето способстващо, укрепяващо и наставляващо благословение за това дело, което премного ме подбужда да отхвърля съня на ленността и да върша възложеното ми с усърдие. Ако и да не съм изкусен, да нямам достатъчно знания и възможности добре да завърша започнатото дело: но в укрепяващия ме Иисуса съм длъжен да нося наложения ми по свято послушание ярем. Недостигът на моя ум ще възпълни Този, от Когото всички ние приехме пълнота, и още ще приемем - само и занапред да ме подпомага с благословието си вашата Богоприятна Архипастирска молитва, на която много се надявам”.

Сега свети Димитрий се решил да се посвети изключително на Чети-Минеите.

“На 14-ти февруари (1692 г.) - пише той, - в първата неделя на поста, преди обеднята, оставих и предадох игуменството си в Батуринския манастир за по-спокойно пребъждане и писане на “Житията на Светиите”. “Като живеел в уединената си килия, той съставил втората книга, включваща в себе си следващите три месеца - декември, януари и февруари, а на 9-и май сам я донесъл в Киево-Печерската типография (печатница).

Но както и да се стремял трудолюбивият монах към тих и уединен живот, хората, които ценели неговите високи душевни качества, не му давали покой. Така, докато свети Димитрий наблюдавал печатането на своя труд, новият Черниговски архиепископ, свети Теодосий Углицкий, го убедил да поеме управлението на Петро-Павловската обител, която се намирала на 27 версти от град Глухов. По време на пребиваването му в манастира, през януари 1695 г., било завършено печатането на втората четвърт на Чети-Минеите. И

за тази книга Патриарх Адриан го удостоил с такива похвали, както и за първата, като му изпратил друга одобрителна грамота. Това подбудило Димитрий усърдно да продължи своя труд и той започнал да готви третата книга, включваща в себе си месеците - март, април и май.

В началото на 1697 г. свети Димитрий бил назначен за настоятел на Киевския Кириловски манастир, а след пет месеца, на 20 юни бил въздигнат в достойнството на архимандрит на Черниговския Елецки Успенски манастир. Така се изпълнило най-последно благопожеланието на Лазар Баранович: Димитрий получил митра. Но като бил възведен в сан архимандрит, свети Димитрий помнел словата на Писанието: "... и комуто много е поверено, от него повече ще се изисква". И с още по-голямо старание и усърдие той се предал на своите трудове и подвизи. Като не оставил заниманията с "Жития на Светиите", той не забравял манастирското благоустрояване и навсякъде помагал със съвет и разсъждение, със слово и дело.

Минали още две години и свети Димитрий бил преместен в Спаския Новгород-Северски манастир. Това бил последният манастир, който той управлявал. Тук той завършил третата четвърт на Чети-Минеите, която била напечатана през януари 1700 г. В знак на особено уважение към съставителя на "Жития на Светиите" архимандритът на Лаврата, Иоасаф Кроковски, заедно с братята, му изпратил в дар иконата на Пресвета Богородица, подарена от цар Алексей Михайлович на Киевския митрополит Петър Могила, по времето на венчанието си за царството.

В същата 1700 г., в грижите си за отдалечените области на своите обширни владения, император Петър Велики поръчал на Киевския митрополит Варлаам "да потърси сред архимандритите и игумените, или сред другите монаси, добър,

учен и с непорочно житие мъж, който да бъде митрополит в Тоболск, и с Божията милост да проповядва в Китай и Сибир, да привежда изостаналите и закоравели в идолослужение и други невежества човеци към познание, служение и поклонение на Истинския, Живия Бог". В това отношение на митрополит Варлаам не бил известен по-подходящ клирик от архимандрита на Новгород-Северския манастир, и в началото на 1701 г. свети Димитрий бил повикан в Москва. Тук той изказал на императора приветствена реч, в която изобразил достойнството на земния цар, представляващ на земята образа на Христа - Небесния Цар. Скоро, на 23-и март, свети Димитрий бил ръкоположен за митрополит Сибирски и Тоболски. С висока чест украсили смирения Димитрий, но тя не му била по сърце. Сибир е страна сурова и студена, а здравето на свети Димитрий било слабо, разстроено от непрестанните занятия. Сибир е страна далечна, а за свети Димитрий било близко до сърцето занятието, което започнал в Киев и могъл да продължи само там, или близо до тези места, където се съсредоточавало тогава просвещението, а не в глухия и далечен Сибир. Всичко това така го безпокоело, че той легнал болен. Сам императорът посетил болния и като узнал причината за болестта, успокоил го и му позволил да остане за известно време в Москва, в очакване на по-близка епархия. Ваканция за такава епархия скоро се открила: починал Ростовският митрополит Йоасаф и на 4-ти януари 1702 г. свети Димитрий бил назначен за негов приемник.

В Ростов свети Димитрий пристигнал на 1-ви март, във втората неделя на Великия пост. Той посетил първо Спасо-Яковлевския манастир. В съборната църква "Зачатие на Божията Майка света Анна", където почивали мощите на светителя Иаков Ростовски, новият архипастир извършил обичайното моление и като узнал по особено откровение свише, че в Ростов му е съдено да завърши многотрудния си и

многополезен живот, определил за себе си гроб в десния ъгъл на съборната църква и казал на окръжаващите го:

- Ето, тук е моят покой: тук ще се вселя за вечността.

Като извършил след това Божествена света Литургия в Успенския катедрален храм, светителят произнесъл пред новото си паство красноречиво и трогателно слово, в което изложил взаимните задължения на пастира и паството.

- Да не се смущава - говорел светителят - сърцето ви за моето идване при вас: понеже влязох през вратата, а не прескочих отдругаде. Не търсех, но бях потърсен, и не ви познавах, нито вие мене знаехте, но дълбината на Господните съдби е голяма. Изпратиха ме при вас и аз дойдох не за да ми послужите, но за да ви послужа по думите на Господа: който иска сред вас да бъде пръв, нека ви бъде слуга.

Като встъпил в управление на Ростовската митрополия, светителят Димитрий намерил в нея големи неуредици. С ревността на Илия той се предал на безсънни грижи за църковното благоустроение и спасение на човешките души. Като истински пастир, следвайки думите на Евангелието: "Тъй да светне пред човеците светлината ви, та да видят добрите ви дела и да прославят Небесния ваш Отец", светителят сам и във всичко бил образец на благочестие. В същото време той се стараел да изкорени от хората от всяко звание злите нрави, завистта, неправдата и другите пороци. Особено огорчавало светителя духовенството със своето невежество и пренебрежение към проповядването на Словото Божие.

- Горко на нашето окаяно време, - казал свети Димитрий в едно от своите поучения, - понеже изобщо се пренебрегва тази сеитба; твърде много се изостави Словото Божие и не знам кого по-напред трябва да окайвам: сеячите или земята, иереите ли, или човешките сърца, или и двете заедно? Вкупом

станаха непотребни, няма кой да прави добро, няма нито един. Сеячът не сее, а земята не приема. Иереите небрежат, а хората се заблуждават. Иереите не учат, а хората невежествуват. Иереите не проповядват Словото Божие, а хората не искат и да слушат.

У мнозина от духовните лица светителят не намирал и добро нравствено възпитание. Напротив, с горчивина му се налагало да забелязва, че бащите на семействата не били внимателни в изпълнението на главните християнски задължения към своите домашни.

- А още по-удивително е - продължава свети Димитрий, - че много от свещеническите жени и деца никога не се причастяват, както разбрахме оттук: свещеническите синове ще застанат на местата на бащите си, а като ги попитаме кога са се причастили, мнозина казват, че не помнят. О, окаяни иереи, нехаещи за своя дом! Как могат да радаят за светата Църква, когато домашните си не водят за свето Причастие? Как могат да спасяват енорияшите си тези, които не се грижат за душите на домашните си?

Свещениците лошо познавали задълженията си. Срещали се и такива, които на пирове с изобличение и укор разказвали за греховете на своите духовни чеда, открити им на изповед. Други се ленили да ходят при болни за изповед и за причастяване със Светите Тайни, особено при бедните.

Светителят още повече се изпълнил с благочестива ревност и още по-силно започнал да скърби, когато узнал, че някои свещеници, като забравили страха Божий, не въздават дължимото почитание на Пречистите и Животворящи Христови Тайни. В едно от своите послания светителят говори за такова събитие:

“- Случи ни се в януари 1702 г. да пътуваме в град

Ярославъл. По пътя влязох в една селска църква. Като извърших обичайното моление, аз исках да въздам достойна чест и поклонение на Пречистите Христови Тайни и попитах тамошния свещеник:

- Къде са Животворящите Христови Тайни?

Свещеникът, като че не разбиращ думите ми, стоеше в недоумение и мълчеше.

Тогава аз отново го попитах:

- Къде е Тялото Христово?

Свещеникът не разбра и този въпрос. Един от опитните иереи, който ме съпровождаше, го попита:

- Къде е запасът?

Тогава свещеникът извади иззад ъгъла “много мръсен съд” и показва пазената в него с такава небрежност велика светиня, на която и ангелите гледат със страх.

- И от това ме заболя сърцето премного - говори светителят, - понеже в такава непочитание пазят Тялото Христово, както и че не знаят как да назоват с чест и подобаващо Пречистите Тайни. Удиви се за това, небе! Ужасете се, краища на земята!”.

Светителят започнал да се грижи за незабавното изкореняване на тези вопиющи недостатъци. Като желаел иереите да изоставят нерадението си и да извършват с всяко усърдие и страх Божий своето служение, свети Димитрий написал две окръжни послания до пастирите. Тези послания в много преписи били изпратени на свещениците с цел да ги препишат за себе си, по-често да ги препрочитат и съгласно с тях да изправят задълженията си.

В първото послание светителят бащински увещавал

пастирите да оставят своето злонравие, забранявал им да разказват за съгрешенията на духовните си чада, както и да се тщеславят заради званието си и положението си на духовни отци. В името на Господа той ги умолявал да не презират бедните и просяците, но еднакво и непрестанно да се грижат за душите на всички пасоми.

Във Второто послание свети Димитрий със своята архипастирска власт нареждал на свещениците под страх от Страшния Божий Съд не само сами да въздават дължимото поклонение на Светите и Животворящи Тайни, но и другите да приучават към това. Увещавал ги да ги съхраняват в подобаващи за светинята места и съсъди, и да не ги наричат "запас". Убеждавал иереите достойно да се приготвят за своето свещенослужение и умолявал по-често да поучават народа и сами щателно да изпълняват задълженията си.

Като се стремял да изкорени съвършено недостатъците в средите на духовенството, свети Димитрий съзнавал, че най-истинско средство за това е доброто учение и възпитание. Затова той открил при архиерейския си дом училище. Като събрал в това училище повече от двеста деца на свещенослужители, той ги разделил на три класа и за всеки клас поставил отделен учител. Училището било предмет на особена грижа на светителя. Той често посещавал класовете, сам изслушвал учениците и проверявал познанията им. Когато учителят отсъствал, той поемал длъжността му. В свободното от обичайните си занятия време, светителят събирал способните ученици и им тълкувал някои от книгите на Стария Завет. Лятно време, прекарвайки в архиерейското село Демяни, той обяснявал на учениците Новия Завет. Не по-малко се грижел светителят и за нравственото възпитание на учениците. В неделните и празничните дни те били длъжни да идват в съборната църква на всенощно бдение и Литургия. След протичането на първата катизма, по време на четенето

на някое слово или житие, учениците трябвало да идват при светителя за благословение, като по такъв начин те известявали присъствието си. Архипастирът нареждал на учениците строго да спазват не само светата Четиридесетница, но и другите пости. Сам ги изповядвал и ги причастявал със Светите Тайни. На завършилите учението светителят давал места в църквите по достойнство. Иподяконите и клисарите, за да им внуши уважение към собствената длъжност, посвещавал в стихар, което по-рано в Ростов не се е правело.

Колкото и да бил обременен с многобройните си грижи и дела, светителят и в новото си служение не оставил труда по съставяне на “Жития на Светиите”. Минали почти три години, откакто свети Димитрий пристигнал в Ростов, и в летописа на Ростовските архиереи, който се намирал в Ростовската съборна църква, била вписана следната записка за завършването на този велик труд от свети Димитрий:

“- В лето 1705-о от възплъщението на Бога Слово, в месец февруари, в 9-ия ден, в деня на паметта на светия мъченик Никифор, наричан победоносец, на отдание на празника на Сретение Господне, както свети Симеон Богоприимец изрекъл своето моление: “Сега отпускаш Твоя раб, Владико”, в деня на страданията Господни, петък, в който ден Христос рече: “Свърши се”, пред съботата на поменуване на починалите и пред неделята на Страшния Съд, с Божията помощ и на Пречистата Божия Майка, и на всички светии по молитвите, се написа месец август. Амин”.

През септември същата година, тази последна книга, включваща месеците юни, юли и август, била отпечатана в Киево-Печерската Лавра. Така било завършено великото дело по съставянето на Чети-Минеите, което изисквало от светителя повече от двадесет години напрегнати трудове.

Но на свети Димитрий предстоял пред Ростовското паство друг важен подвиг. Там по това време имало много разколници, чиито главни учители се укривали в Бринските гори и чрез тайните си проповедници разпръсквали зловредното си учение. С неправилни тълкувания и тайни увещания те завличали в гибелните си мрежи Христовите овци. Мнозина, повярвали на лъжливото им учение, се колебаели в истинската вяра.

“- Горко на окаяните, последни наши времена! - възкликва светителят, - понеже светата Църква е много утеснена, умалена и от външни гонители и от вътрешни разколници. За тях апостолът казва: “Те излязоха от нас, но не бяха наши”. И от разкола толкова се умали самата истинска Съборна Апостолска Църква, че едва си намира истински синове. Едва ли не във всеки град се изобретява някаква друга особена вяра и вече и простите мъжици и жени, които не познават добре истинския път, догматизират и учат. За поставянето на трите пръста говорят, измислят ново и неправо кръстене и продължават да упорстват окаяните, като презират и отхвърлят истинските църковни учители”.

Крайно прискръбни били такива явления за просветения защитник на Христовата вяра. Светителят решил по няколко пъти да обикаля епархията си и живеел по-дълго в Ярославъл, за да може да изобличава със словото си закоравялото невежество на отстъпниците от Православната Църква. По време на едно от посещенията си в Ярославъл, след като извършил в неделния ден Светата Литургия в съборната църква, свети Димитрий се връщал към дома си. В това време към него се приближили двама неизвестни нему мъже и го попитали:

- Владико светий, как ще ни заповядаш? Нарездат ни да си бръснем брадите, а ние сме готови главите си да положим за

брадите.

Светителят се удивил на този неочакван въпрос и на свой ред попитал:

- Как мислите, ще ви порасне ли глава, ако ви я отрежат?
- Не - отвърнали те.
- А брада ще ви порасте ли? - попитал светителят.
- Ще порасте - отговорили те.
- Тогава нека ви отрежат брадата, ще дочакате друга.

Когато светителят и съпровождащите го именити граждани влезли в килията му, дълго беседвали за бръсненето на брадите. Свети Димитрий узнал, че в паството му има не малко хора, които се съмняват за спасението си поради това, че по указа на царя са им обръснали брадите. Те мислели, че заедно с брадите са се лишили и от образа и подобие на Божии. Дълго ги увещавал светителят да оставят тези съмнения, като доказвал, че не в брадата и в лицето са образът и подобие на Божии, а в душата на човека. След това светителят написал съчинението "За образа и подобие на Божии в човека" и го разпратил по своята епархия. По заповед на императора това съчинение било напечатано три пъти.

Скоро свети Димитрий написал обширното съчинение "Разследване за бринската вяра", което разкрива самия дух на разкола.

В това съчинение светителят ясно и убедително доказал, че вярата на разколниците е неправилна, учението им - душевредно, делата им - небогоугодни.

Като се подвизавал неуморно в полза на Църквата и на държавата, свети Димитрий предприемал и други трудове.

Така той възнамерявал да състави “Летопис, описваща деянията от началото на съществуването на света до Рождество Христово”. Тази книга светителят искал да състави както за собствено килийно четене, така и поради други особени обстоятелства. Той добре знаел, че не само в Малорусия, но и във Велика Русия рядко някой притежавал славянската Библия. Нея могли да придобият само богати хора. Бедните били напълно лишени от духовната полза, която доставяло четенето на тази боговдъхновена книга. Мнозина, дори сред духовенството, не знаели порядъка на библейското повествование. Поради това светителят желал да състави кратка библейска история, за да може всеки да я придобие за невисока цена и да се запознае със съдържанието на Библията. Светителят пристъпил незабавно към делото и започнал да подбира сведения от Свещеното Писание и различните хронографи.

“- С Божията помощ - казва светителят - пиша нравоучения, на места и тълкование на Свещеното Писание, колкото е възможно според слабите ми сили, а Библейските истории привеждам само накратко вместо встъпление и от тях, като от извори, извеждам струите на нравоучението”.

Колкото и силно да желал светителят да завърши “Летопис”, не могъл да изпълни своето намерение. В това начинание голямо препятствие за него било свършено разстроеното му здраве. Той успял да опише събитията за период около 4600 години. А междувременно светителят мислел с Божията помощ да пристъпи и към съставянето на кратко тълкувание на Псалтира.

Светителят Димитрий бил знаменит проповедник на своето време и често се обръщал с красноречиво слово към своето паство за назидание. Никакви трудове и задължения никога не го откъсвали от проповядване на Словото Божие.

Проповядваните от него истини на християнството, като се изливали направо от душата на проповедника, винаги били живи и действени и увличали слушателите с простотата на беседата на баща с децата му, на учителя с учениците. Ако би могло да се намерят и съберат на едно място всички поучения на този Руски Златоуст, те биха се оказали голямо множество. Но за съжаление много от тях били загубени.

Светителят Димитрий управлявал мъдро своето паство и никога не прибягвал до сурови мерки. Като се отличавал с кротост, той към всички - и знатни и прости - се отнасял с еднаква любов и без всякакво лицеприятие. Всички верни синове на Църквата го обичали и почитали като баща. Сам императорът и цялото царско семейство дълбоко уважавали Ростовския митрополит за неговия наистина добродетелен живот. Християнските добродетели на свети Димитрий сияели еднакво както в монашеската килия, така и на светителската катедра. Особено ярко в живота му светели молитвата, постът, смирението, нестяжението и любовта към бедните и сираците.

Независимо от множеството дела по управление на епархията, светителят Димитрий ежедневно идвал в църквата за молитва. Във всички неделни и празнични дни извършвал Света Литургия и произнасял проповед. Винаги лично взимал участие в кръстните походи (литии), колкото и продължителни и далечни да били те. Ако се чувствал нездрав, а това се случвало нередко, той изпращал в семинарията, та учениците да прочетат за него в спомен за петте Христови рани, пет пъти Господня молитва "Отче наш". Посещавайки семинарията, той увещавал учениците постоянно да призовават на помощ Наставника на мъдростта и Подателя на разума, Всемогъщия Господ. Слугите си и всички живеещи с него поучавал да осеняват себе си с кръстното знамение и тихо да казват молитвата "Богородице, Дево, радвай се" всеки път, когато часовникът бие. Със слугите си той се отнасял много човечно.

Когато някой от тях бил именник, той го благославял с икона или му подарявал пари. Учел ги усърдно да постят, да избягват преяждане и пианство. Самият свети Димитрий им давал пример за това със собствения си живот. Приемайки храна само за да поддържа телесните си сили, в първата седмица на Великия пост светителят хапвал само веднъж, един път хапвал той и през Страстната седмица и на Велик Четвъртък.

Като помнел непрестанно думите на Спасителя: “всеки, който превъзнася себе си, ще бъде унижен; а който се смирява, ще бъде въздигнат”, свети Димитрий през целия си живот се отличавал с голямо смирение.

- Не съм такъв - говорел за себе си светецът, - какъвто изисква от мен да бъда любовта. Не съм благонравен, а съм злонравен, изпълнен съм с лоши привички и по разум съм далече от разумните. Глупав съм и невежа. А светлината ми е тъмнина и прах... Моля твоята братска любов, да се помолиш за мене на Господа, моята Светлина да просвети мене, тъмния, и да изведе чисто от нечистия.

Достигайки висшия светителски сан, свети Димитрий запазил същото смирение: към висшите бил почитателен, към равните - благосклонен, към подчинените - милостив, към нещастните - състрадателен.

От само себе си се разбира, че при такива високи нравствени качества светителят се отличавал и с пълно безкористие. И наистина в сърцето му нямало никакво място за скъперничество, жажда за богатство и сребролюбие. Всички подаяния и доходи през целия си живот той употребявал или за църковни нужди, или за благотворене на бедните. За сираците, вдовиците, просяците и бедните светителят се грижел както баща за децата си. Всичко, което получавал, той раздавал на тях, като канел в Кръстовата палата слепите, глухите, сакатите и бедните, предлагайки им трапеза, давайки

им дрехи и оказвайки им и други милости. За своето безкористие и нестяжание светителят сам засвидетелствал в духовното си завещание, съставено две и половина години преди кончината му.

“- Реших - казва той - с тази моя духовна грамота, да известя всекому, който след кончината ми пожелае да търси моето килийно имущество, да не се труди изобщо, нито да притеснява послужилите ми заради Бога, но да знае моето съкровище и богатство, което от младостта си не съм събирал (това казвам не за да се тщеславя, но за да известя тези, които ще търсят след мене имущество). Откакто приех монашески образ и се постригах в Киевския Кириловски манастир в осемнадесетата година на моята възраст и обещах на Бога да имам доброволна нищета: от това време дори до приближаването ми до гроба, не съм придобивал имущество и нямах корист. Освен светите книги не съм събирал нито злато, нито сребро. Не пожелавах излишни дрехи, нито каквито и да било вещи, освен най-нужното, но се стараех да съблюдавам според възможностите си нестяжание и монашеска нищета с дух и дело, като не се грижех за себе си, но възлагах себе си на Промисъла Божий, Който никога не ме остави. Подаянията, влизащи в ръцете ми от благодетелите ми, както и приходите от келийното началство, изразходвах за мои и за нуждите на манастирите, където бях игумен и архимандрит. По същия начин постъпвах и в архиерейството си: не събирах килийните приходи, колкото и малко да бяха, но ги използвах за мои потреби, както и за нуждите на нуждаещите се, където Бог повеляваше. Никой да не се труди след смъртта ми, като изпитва или търси каквито и да било килийни средства: понеже нито за погребение оставям нещо, нито за помен, та монашеската нищета при кончината ми най-явно да се открие пред Бога. Понеже вярвам, че ще Му бъде по-приятно, ако и една цата не остане след мене, отколкото много събрано, което

би се раздало.”

Това завещание, в което светителят отново повторил желанието си да бъде погребан в Спасо-Яковлевския манастир, той съобщил на своя приятел митрополит Стефан Яворский. Тогава те сключили помежду си завет: ако преосвещеният Стефан почине по-рано, то на погребението му да бъде митрополит Димитрий. Ако ли пък Димитрий отиде по-рано при Господа, то Стефан е длъжен да го погребее.

Светителят Димитрий починал на петдесет и осем години, на 28 октомври 1709 г., два дни след своя имен ден. Няколко дни преди кончината му съобщили за скорошното пристигане в Ростов на царица Параскева Теодоровна по повод поклонението на чудотворната икона на Толгската Богородица, което този път, по причина на лошото време, затруднило пътуването на царицата от Ярославъл, трябвало да принесат от Ярославъл в Ростов. Като чул това, светителят извикал своя ковчезник иеромонах Филарет и пророчески му съобщил за близката си кончина:

- Ето, в Ростов ще дойдат двете царици: Небесната Царица и земната царица. Само че аз няма да се сподобя да ги видя, но на тебе, ковчезника, ще се наложи да се подготвиш да ги приемеш.

Три дни преди преставянето на свети Димитрий, болестта, която отдавна се таила в гърдите му, се открила с особена сила в кашлица. Независимо от това, светителят се стараел да изглежда бодър. На именния си ден, 26 октомври, той сам извършил Светата Литургия в съборната църква, но поучението си не могъл да каже и заставил едного от певците си да го прочете от тетрадката. На обяда той седял с гостите на масата, макар и в крайна немощ. На другия ден отишъл да навести светителя Варлаам, архимандрит на Даниловия манастир в Переяславъл. По време на тяхната беседа при

светителя дошла пратеничка на монахинята Варсанофия, бивша кърмачка на царския син Алексей Петрович, която била постригана в монашество от самия свети Димитрий и живеела тогава в Ростов. Тя с дълбоко благоговение се отнасяла към Ростовския архипастир и често го молела за душеполезни наставления. Така и този ден Варсанофия усърдно молела светителя да я посети в същия ден. Свети Димитрий се отправил към нея заедно с архимандрит Варлаам. На връщане той едва могъл да стигне до своята килия, като се опирал на служителите.

Веднага наредил да извикат при него певците, за да пеят съчинените от него самия духовни песни, като: “Иисусе мой, прелюбезни”, “Надеждата си на Бога възлагам”, “Ти си мой Бог, Иисусе, Ти си моя радост”. Това пение услаждало душата му с думите, излели се от нея самата, и той слушал певците, грейки се на печката.

След завършване на пението, като пуснал певците, светителят задържал едного от тях, Сава Яковлев, любим нему, усърден преписвач на съчиненията му. Свети Димитрий започнал да му разказва за своя живот, за това, как е прекарал младостта си и пълнолетието си, как се е молел на Бога и на Пречистата Му Майка и на всички угодници, като казал:

- И вие, деца, се молете така.

След това благословил певеца и като го изпращал от килията, поклонил му се почти до земята и му благодарил за усърдието в преписването.

Като видял, че архипастирят така смирено и необичайно го изпраща и толкова ниско му се покланя, певецът потръпнал и с благоговение казал:

- На мене ли, владико светий, на последния твой раб, ти така

се покланяш?

На това светителят със същата кротост отвърнал:

- Благодаря ти, чедо!

Певецът горчиво заплакал и се отдалечил. След това свети Димитрий наредил на служителите да се разотидат по местата си, а сам се затворил в стаята си, като че желаейки да отдъхне и в уединение се предал на усърдна молитва към Бога. На сутринта служителите влезли в стаята и намерили светителя починал на колене в положение на молец се. Така молитвата, която услаждала живота на светителя, го съпровождала и към смъртта.

Честното тяло на починалия светител било облечено в архипастирски дрехи, приготвени от самия него и в същия ден било пренесено в домашната църква. В ковчега под главата и под цялото тяло били постлани, според завещанието на свети Димитрий, черновите му. Вестта за преставянето на светителя незабавно се разнесла по целия Ростов. Към гроба му се стекло множество народ, който искрено плачел за неocenимата загуба на своя възлюбен пастир и учител. В същия ден в Ростов пристигнала царицата Параскева Теодоровна с дъщерите си, принцесите Екатерина, Параскева и Анна (бъдещата царица) Иоановни. Като не заварила светителя жив, както той сам предсказал, тя много плакала, че не могла да се удостои да приеме от него благословение и наредила да отслужват съборна панихида.

На 30 октомври, по заповед на царицата, тялото на светителя било пренесено в съборната църква с подобаваща чест. Царицата за втори път отслужила панихида, простила се за последен път с Божия угодник и заминала за Москва.

Скоро пристигнал за погребението светителят митрополит

Стефан. Като влязъл направо в съборната църква, той се поклонил на тялото на починалия си приятел и дълго плакал над него. След това заповядал на ковчезника Филарет да пригответи нужното за погребението в Яковлевския манастир. Тогава настоятелите на Ростовските манастири, съборните свещеници и много от гражданите пристъпили към митрополита с молба да погребее свети Димитрий в съборната църква, където обикновено погребвали предишните архиереи. Но той не се съгласил, като казал:

- Преосвещеният Димитрий, възлизайки на Ростовската катедра, преди всичко посети Яковлевския манастир и сам си избра място за погребение там. Как мога да наруша неговата воля?

В определения за погребението ден, 25 ноември, митрополит Стефан, верен на завета на дружбата, извършил Света Литургия и погребение, на което произнесъл слово, като често възклищавал: "Свят е Димитрий, свят!" След това, съпровождано от плачещия народ, тялото на свети Димитрий било пренесено в Яковлевския манастир и тук, в църквата "Зачатие на света Анна", било предадено на земята. Преосвещеният Стефан написал надгробни стихове, в които между другото казал:

Всички вие, хора от града Ростов, плачете,

Пастиря починал със сълзи поменете,

Владиката Димитрий преосвещен,

митрополита тих и смирен.

Около 43 години тялото на свети Димитрий почивало под "крината". През септември 1752 г., когато подменяли стария под на съборната църква "Зачатие на света Анна", намерили дървена ниша, в която видели ковчега на светителя. Той бил

повреден: капакът бил разбит от падналите греди и през пролуката се виждали, неповредени от тлението, покровът, митрата и цялата светителска одежда. Когато били освидетелствани светите мощи, оказало се, че ръцете на светителя, кръстообразно положени на гърдите, са съвършено нетленни. Само на дясната ръка четирите пръста се били счупили от падналата в гроба дъска, а лявата ръка била отделена от лакътя. Всички останали части на тялото били цели.

Като чул за намирането на светите мощи, народът на тълпи побързал към новопрославения Божий угодник и при гроба му се открил изобилен извор на изцеления, които се подават на вярващите и досега за слава на дивния сред Своите свети Триединен Бог, Отец и Син и Светий Дух. Амин.

Тропарь святителю Димитрию, митрополиту Ростовскому

глас 8

Правосла́вия ревни́телю и раско́бла искорени́телю,/
Росси́йский целе́бниче, и но́вый к Бо́гу моли́твенниче,/
списа́ньми твои́ми бу́их уцелому́дрил еси́,/ цевни́це духо́вная,
Дими́трие блаже́нне,// моли́ Христа́ Бо́га спасти́ся душа́м
на́шим.

(Ревнителю на православието, изкоренителю на разкола, руски целебниче и нови към Бога, молитвениче, с твоите писания си умъдрил неразумните, тръба духовна, блажени Димитрие. Моли Христа Бога да се спаси православния цар, неговото наследство и държава, и всички православни християни.)

Кондак святителю Димитрию, митрополиту Ростовскому

глас 4

Звездѹ Россійскую от Кіева возсіявшую,/ и чрез Нѡвград Сѣверскій в Ростѡв достігшую,/ всю же страну сию учѣньми и чудесы озарившую,/ ублажим златословѣснаго учителя Димітрія,/ той бо всѣм вся написа, яже к наставленію,/ да всех приобрящет, якоже Пáвел Христѹ,// и спасѣт правове́рием дѹши на́ша.

(Руска звезда, възсияла от Киев и през Новград достигнала Ростов, озарила цялата тази страна със своите учения и чудеса, да облажим златословесния учител Димитрий: той написа всичко необходимо за наставление на всички, та всички да придобие като Павел за Христа и да спаси чрез правоверие нашите души.)

Величание святителю Димитрию, митрополиту Ростовскому

Велича́ем тя,/ святі́телю о́тче Димі́трие,/ и чтим святу́ю па́мьять твою́,/ ты бо мо́лиши за нас// Христа́, Бо́га на́шего.

Молитва святителю Димитрию, митрополиту Ростовскому

О, всеблаже́нный святі́телю Димі́трие, вели́кий уго́дникъ Христѡв, Златоу́сте Россійскій, услы́ши нас грѣшных, моля́щихся тебѣ, и принеси́ моли́тву на́шу к Мило́стивому и Человеколю́бцу Бо́гу, Емѹже ты ны́не в ра́дости святы́х и с ли́ки Ангелы предстои́ши! Умоли́ Егѡ благоутро́бие, да не осѹдит нас по беззако́нїям на́шим, но да сотвори́т с на́ми по ми́лости Своѣй. Испроси́ нам у Христа́ и Бо́га на́шего ми́рное и безмяте́жное жити́е, здра́вие душе́вное и телѣсное, земли́ благопло́дие и во всем вся́кое изобѣ́лие и благоде́нствие, и да не во зло обрати́м благáя, да́руемая нам от Ще́дрого Бо́га, но в сла́ву Егѡ и в прославлѣ́ние твоегѡ заступле́ния. Да́руй нам

богоугодно прейти поприще временныя жизни; избави нас воздушных мытарств и настави нас на путь, ведущий в селения праведных, идеже празднующих глас непрестанный, зрящих Божия лица неизреченную доброту. Церковь же Святую от расколов и ересей сохрани, верных укрепь, заблуждающих обрати и всем даруй вся, яже ко спасению и славе Божией подобающая; Отечество твое сохрани от врагов ненавечно, но поборай оружие Крестоноснаго воинства; и подаждь нам всем твое архипастырское и святое благословение, да оным осеняеми, избавимся от козней лукаваго и избегнем от всякия беды и напасти. Услыши молитвение наше, отче Димитрие, и моли непрестанно о нас Всесильнаго Бога, славимаго и поклоняемаго в Трех Ипостасех, Ему же подобает всякая слава, честь и держава во веки веков. Аминь.

Святитель Димитрий Ростовский - Мысли

- :: *О силе Креста*
- :: *О молитве*
- :: Молитва Иисусова
- :: О молитве человека, который уединился в клети сердца своего, поучаясь и молясь тайно
- :: Молитва внешняя и внутренняя
- :: Молитва, произносимая устами, умом же не внимаемая
- :: Краткая, но часто творимая молитва более полезна, чем продолжительная
- :: *Об ангелах*
- :: Нравственное состояние Ангелов
- :: Иерархия Бесплотных Сил

О силе Креста

Для того Церковь и воздвигает Крест Христов, чтобы, воинствуя с этим знамением, ты побеждал врагов своих. Ибо и

воины царя земного, когда держатся около военного знамени, лучше ополчаются против врагов, и тот воин, который удаляется от него, скорее погибает.

Нам ныне также является на небе церковном Крест Христов, чтобы и мы этим знаменем побеждали врагов и держались около него. Возносится и воздвигается Крест Христов, чтобы мы побеждали и поражали бесов, и мы сами, падшие, восстали и исправились.

О молитве

От искусных в богомыслии я узнал относительно творимой умом от сердца молитвы, что теплее и полезнее бывает та, которая кратко, но часто делается, чем продолжительная. Впрочем, и продолжительная молитва бывает очень полезна, но только для совершенных, а не для начинающих. В продолжительной молитве ум у не привыкшего к ней человека не может долго предстоять пред Богом, но обычно, побеждаемый немощью непостоянства, увлекается внешним, и теплота духа поэтому вскоре остывает у него. Такая молитва есть уже не молитва, но одно смущение ума вследствие уклонения мыслей туда и сюда, что бывает как в церковных соборных пениях, так и в читаемых долго келейных правилах. Краткая же, но частая молитва более устойчива. Ибо ум, углубившийся в Бога на короткое время, может совершать ее с большей теплотой. Поэтому и Господь говорит: **молясь, не говорите лишнего** (Мф. 6, 7), ибо не по многословию будете услышаны. **И Иоанн Лествичник поучает: «Не пытайся многословить, чтобы не рассеялся ум в поисках слов. Одно только слово мытаря умилоствивило Бога, и одно же слово веры спасло разбойника. Крайнее многословие в молитве рассеивает ум в мечтаниях, тогда как единословие помогает собрать ум.**

Молитва Иисусова

Всякому христианину нужно всегда помнить, что ему необходимо соединиться с Господом Спасителем всем существом своим, надо дать Ему вселиться в уме и сердце нашем, а для такого соединения с Господом, после Причащения Тела и Крови Его, самое лучшее и надежное средство есть умная молитва Иисусова.

Обязательна ли молитва Иисусова и для мирян? Непременно обязательна, потому что всякому христианину, как сказано выше, необходимо соединиться с Господом в сердце, а к этому соединению лучшим способом служит молитва Иисусова.

Иноку же, при пострижении его в монашество, когда вручаются четки, называемые при этом мечом духовным, завещается непрестанное, денно-нощное моление молитвой Иисусовой. (Умное делание)

О молитве человека, который уединился в клети сердца своего, поучаясь и молясь тайно

Многие не знают, в чем состоит внутреннее дело богомысленного человека, не понимают, что такое богомыслие, и ничего не знают о творимой умом молитве, но думают, что только теми молитвами подобает молиться, которые написаны в церковных книгах. Что же касается тайной беседы с Богом в сердце и происходящей отсюда пользы, они об этом совсем не знают и никогда не вкушали этой духовной сладости. Как слепорожденный только слышит о солнечном сиянии, что же такое сияние, не знает, так и те только слышат о богомысленном поучении и молитве, понимать же не понимают. Они по невежеству своему лишаются многих духовных благ и отстают от добродетельного преуспеяния, которое приводит к совершенному

богоугождению. Поэтому, ради наставления простых, предлагается здесь кое-что для внутреннего обучения и для богомысленной молитвы, чтобы желающий с Божией помощью начал хоть немного наставляться.

Духовное обучение внутреннего человека начинается с таких Христовых слов: "Когда молишься, войди в комнату твою и, затворив дверь твою, помолись Отцу твоему. Который втайне" (Мф. 6, 6).

Молитва внешняя и внутренняя

Человек бывает двоякий: внешний и внутренний, плотский и духовный. Внешний есть видимый, плотский; внутренний же невидимый, Духовный, или, согласно словам апостола Петра, "сокровенный сердца человек в нетленной красоте кроткого и молчаливого духа" (1 Пет. 3, 4). И святой Павел объясняет двойственность человеческую, говоря: "Если внешний наш человек и тлеет, то внутренний ... обновляется" (2 Кор. 4, 16). Здесь апостол ясно говорит о внешнем и внутреннем человеке. Таким образом, внешний человек состоит из многих членов, внутренний же приходит в совершенство умом, вниманием к себе, страхом Господним и благодатью Божией. Дела внешнего человека бывают видимы, а внутреннего-невидимы: "Приступит человек, и сердце глубоко" (Пс. 63, 7). Также и апостол говорил: "Кто из человеков знает, что в человеке, кроме Духа человеческого, живущего в нем?" (1 Кор. 2, 11). Один только Испытующий сердца и утробы ведаёт все тайны внутреннего человека. Обучение тоже бывает двоякое-внешнее и внутреннее: внешнее в книгах, внутреннее в богомыслии; внешнее в любви к мудрости, внутреннее в любви к Богу; внешнее в словах, внутреннее в молитвах; внешнее в остроумии, внутреннее в теплоте духа; внешнее в художествах, внутреннее в помышлениях. Внешнее "знание надмевает" (1 Кор. 8, 1), внутреннее же смиряет; **внешний разум**

**любопытствует, желая знать все, внутренний же себе
внимает и ничего иного не желает, как только знать
Бога, с Давидом говоря Ему: "Сердце мое говорит от
Тебя: "Ищите лица Моего"; и я буду искать лица Твоего,
Господи"** (Пс. 26, 8). И еще: "Как лань желает к потокам воды,
так желает душа моя к Тебе, Боже!" (Пс. 41, 2).

Молитва также бывает двоякая-внешняя и внутренняя: явно творимая и тайно; соборная и совершаемая наедине; должная и произвольная. Должная-творимая явно по уставу церковному, соборная молитва имеет свои времена: полунощницу, утреню, часы, литургию, вечерню и повечерие; на эти моления люди и призываются звоном, ибо они их, как подобающую Царю Небесному дань, должны воздавать на всякий день. Творимая же втайне произвольная молитва бывает и безвременно, когда кто захочет, без всякого зова, только по движению самого духа. Первая, то есть церковная, молитва имеет положенное число псалмов, тропарей, канонов и прочих пении и действий иерейских, другая же (тайная, произвольная), как безвременная, неопределенна и числом молитв, ибо каждый молится, сколько хочет, -иногда кратко, иногда же долго. Первая произносится вслух устами и голосом, вторая же -не только стоя или на ходу, но и лежа, словом, всегда, когда бы ни случилось возвести ум свой к Богу. Первая, соборная, творится в храме Господнем, в церкви или по случаю в каком-либо доме, где соберется несколько людей, вторая же, уединенная, совершается в затворенной клети, согласно слову Господа: "Когда молишься, войди в комнату твою и, затворив дверь твою, помолись Отцу твоему. Который втайне" (Мф. 6, 6).

Опять, и клеть бывает двоякая-внешняя и внутренняя, вещественная и духовная: вещественная из дерева или камня, духовная же есть сердце или ум, или (по словам святого Феофилакта) мысль тайная. Это одно и то же (толкование на

Евангелие от Матфея, глава 6). Поэтому вещественная клеть всегда на одном месте стоит, духовную же человек всюду носит с собой: где бы он ни был, всегда ведь с ним его сердце, в котором он может умом своим, собрав мысли, затвориться и молиться Богу втайне, будет ли он среди людей или беседует со многими. Внутренняя молитва (если случается, находясь среди людей, подвигнуться к ней духом) не требует ни уст, ни книги, не употребляет движения языка, ни голоса (хотя это и наедине происходит), но только возведение к Богу ума и самоуглубления, что возможно делать и на всяком месте.

Вещественная клеть безмолвствующего в ней человека затворяет одного, внутренняя же, духовная, вмещает в себя и Бога, и все Небесное Царство, согласно евангельским словам самого Христа: "Царствие Божие внутрь вас есть" (Лк. 17, 21). В словах Макария Египетского это объясняется так: сердце-сосуд малый, но в нем вмещаются все вещи; там Бог, там Ангелы, там Жизнь и Царство, там небесные грады, там сокровище благодати.

Во внутренней, сердечной клетке человеку подобает затворяться чаще, чем между стенами, и, собрав там все помышления свои, представлять ум Богу, молиться Ему втайне со всей теплотой и живой верой, вместе же с этим поучаться и в богомыслии, чтобы возможно было ему возрасти в мужа совершенного.

Прежде всего да будет известно, что христианину (особенно же лицу духовному, по долгу его звания) подобает всячески и всегда заботиться о том, чтобы соединиться с Богом-Создателем, Благодетелем и высшим добром его. Который любит его. Которым и для Которого он и создан; ибо для души, созданной Богом, должно быть центром, то есть конечной целью, не что иное, как только сам Бог, от Которого она и жизнь, и природу свою получила и для Которого ей нужно

жить вечно. Ведь все видимое на земле, приятное и желательное: богатство, слава, жена, дети_одним словом, все красивое, сладкое и приятное мира сего, не свойственно душе, но только телу, и, будучи временным, оно скоро пройдет как тень. Душе же, как вечной по природе, можно вечно успокоиться только в одном Вечном Боге-как в высшем благе своем, более прекрасном, чем все красоты, сладости и удовольствия, сладчайшем и любимейшем,-успокоиться как в естественном своем месте, откуда она произошла и куда она должна снова возвратиться, ибо как плоть, исходя от земли, в землю возвращается, так и душа, произойдя от Бога, к Богу возвращается и у Него пребывает. На то она и создана Богом, чтобы в Боге пребывать вовеки. Поэтому в этой временной жизни нужно прилежно искать соединения с Богом, чтобы сподобиться быть с Ним и в Нем и в Будущей Жизни вечно.

Соединиться же с Ним каждый может не иначе, как только крайней сердечной любовью. Ибо и евангельская грешная жена потому получила у Него великую милость прощения грехов и крепкое единение с Ним, "что она возлюбила много" (Лк. 7, 47). Он любит любящих Его, прилепляется к прилепляющимся к Нему, предоставляет Себя ищущим Его и подает неоскудевающую сладость желающим насладиться любовью Его.

Для того чтобы смог человек возбудить в сердце своем такую божественную любовь, чтобы соединиться с Ним в неразлучном союзе любви, необходимо часто молиться, возводя ум свой к Богу. Ибо как часто подкладываемые в огонь дрова увеличивают пламя, так и молитва, творимая часто и с углублением ума в Боге, возбуждает в сердце божественную любовь, которая, воспламенившись, согреет всего внутреннего человека, просветит и научит его, явит ему все безвестное и тайное своей премудрости и соделает его как бы пламенно-огненным серафимом, всегда предстоящим Богу духом своим,

взирающим на Него умом и почерпающим в этом духовную сладость.

Молитва, произносимая устами, умом же не внимаемая

Здесь уместно вспомнить некоторые недостаточно ясные апостольские изречения о творимой духом и умом молитве и тем положить начало рассуждению.

В послании к Ефесянам святой апостол Павел советует молиться духом: "Всякою молитвою и прощением молитесь во всякое время Духом" (Еф. 6, 18). Тот же апостол в послании к Коринфянам говорит: "Хотя дух мой и молится, но ум мой остается без плода" (1 Кор. 14, 14). Как же это бывает, что человек молится духом, а ум его остается бесплодным?

Слово "дух" в Святом Писании разумеется в человеке различно. Иногда оно употребляется вместо дыхания, иногда вместо самой души, иногда вместо какого-либо желания и намерения, как доброго, так и злого, а также вместо какой-либо добродетели или недобродетели, как-то: дух смирения, дух любви, дух милосердия, и противоположное им: дух гордости, дух ненависти, дух сребролюбия и прочее. Иногда же слово "дух" полагается вместо какого-либо дарования Святого Духа, как, например, дух премудрости, дух разума, дух прозорливости и прочее) а иногда и вместо самого ума, как пишется у того же апостола: "обновиться духом ума вашего" (Еф. 4, 23).

Когда апостол советует ефесянам молиться духом, то здесь вместо Духа он полагает самый ум, который должен молящийся человек Устремить к Богу. Когда же в Послании к Коринфянам он говорит о Духе молящемся и об уме, пребывающем бесплодным, то в данном месте он полагает дух вместо голоса и дыхания человеческого, как бы говоря им:

какая вам польза, коринфяне, если вы молитесь только голосом вашего дыхания, а ум ваш не внимает молитве, но мечтает о чем-то ином? Какая польза говорить языком много, а умом не внимать тому, что говорится, если бы даже и тьмы слов языком произнес ты, о человек!

Какая польза от того, если всей гортанью, насколько позволит дыхание твое, воспоешь, а ум твой не предстоит Богу и не видит Его, но уклоняется помышлениями в иное место? Такая молитва не принесет тебе никакой пользы, не будет услышана Богом и останется бесплодной. Хорошо рассудил и святитель Киприан, говоря: "Как ты хочешь быть услышанным Богом, когда и сам себя не слышишь? Хочешь, чтобы Бог помнил о тебе, когда ты молишься, а сам о себе не помнишь?" Апостол дает коринфянам, а вместе и всем нам, себя в пример, говоря: "Стану молиться духом, стану молиться и умом; буду петь духом, петь и умом" (1 Кор. 14, 15). Когда, говорит он этим, я молюсь языком и голосом, происходящим от моего дыхания, то должен молиться и умом.

Краткая, но часто творимая молитва более полезна, чем продолжительная

От искусных в богомыслии я узнал относительно творимой умом от сердца молитвы, что теплее и полезнее бывает та, которая кратко, но часто делается, чем продолжительная. Впрочем, и продолжительная молитва бывает очень полезна, но только для совершенных, а не для начинающих. В продолжительной молитве ум у не привыкшего к ней человека не может долго предстоять пред Богом, но обычно, побежденный немощью непостоянства, увлекается внешним, и теплота духа поэтому вскоре остывает у него. Такая молитва есть уже не молитва, но одно смущение ума вследствие уклонения мыслей туда и сюда, что бывает как в церковных соборных пениях, так и в читаемых долго келейных правилах.

Краткая же, но частая молитва более устойчива, ибо ум, углубившийся в Бога на короткое время, может совершать ее с большей теплотой. Поэтому и Господь говорит: "молясь, не говорите лишнего" (Мф. 6, 7), ибо не по многословию будете услышаны. И Иоанн Лествичник поучает: **"Не пытайся многословить, чтобы не рассеялся ум в поисках слов. Одно только слово мытаря умилоствовало Бога, и одно же слово веры спасло разбойника. Крайнее многословие в молитве рассеивает ум в мечтаниях, тогда как единословие помогает собрать ум"**.

Но кто-либо скажет: почему апостол в Послании к Солунянам говорит так: **"Непрестанно молитесь"** (1 Сол. 5, 17)?

Обычно в Писании часто творимое дело называется всегда творимым, например: "в первую скинию всегда входят священники совершать Богослужение" (Евр. 9, 6), то есть во все установленные на то часы, а не непрестанно, днем и ночью, часто, а не пребывают там безвыходно. Если же священники и были безвыходно в церкви, оберегая сшедший с Неба огонь, подкладывая в него топливо, чтобы он не погас, однако делали это не все вместе, но переменяясь чредами, как пишется и о святом Захарии: "В порядке своей чреды служил пред Богом" (Лк. 1, 8). Подобно этому нужно думать и о молитве, которую апостол повелевает творить непрестанно, ибо невозможно человеку пребывать в молитве так, чтобы не прерывать ее ни днем, ни ночью. Ведь нужно время и на иные дела, на необходимые заботы по управлению домом своим, как-то: время работы, время беседы, время питания и питья, время покоя и сна. Как же можно непрестанно молиться иначе, как только часто молиться? А часто творимая молитва вменяется как бы за непрестанно творимую молитву. Итак, пусть твоя частая, но краткая молитва не умножается лишними словами, как об этом учат и святые отцы. Святой

Феофилакт в толковании на Евангелие от Матфея написал так: **"Не подобает удлинять молитвы, а лучше мало, но часто молиться"** (глава 6). У святителя Иоанна Златоуста же в беседах на апостольские Послания Павла пишется так: **"Кто лишнее говорит в молитве, тот не молится, но празднословит"** (беседа 24). Кроме того, Феофилакт говорит в толковании на то же вышеуказанное евангельское место так: **"Лишнее глаголение есть празднословие"**. Хорошо сказал апостол: "Хочу лучше пять слов сказать умом моим... нежели тьму слов на незнакомом языке" (1 Кор. 14, 19), то есть лучше мне сотворить краткую молитву к Богу, но со вниманием, нежели произносить бесчисленные слова без внимания и только напрасно наполнять воздух своими словами и голосом.

Кроме того, вышесказанные апостольские слова: "Непрестанно молитесь" (1 Сол. 5, 17) нужно толковать в смысле молитвы, творимой умом, ибо ум может быть всегда направлен к Богу и может молиться Ему непрестанно.

Итак, начни теперь, о душа, понемногу браться за намеченное тебе обучение, начни во имя Господа, согласно увещанию апостола, говорящего так: "и все, что вы делаете, словом или делом, все делайте во имя Господа Иисуса Христа" (Кол. 3, 17), то есть творите все, как бы говорит он, с добрым намерением, и не столько из-за своей корысти, хотя бы и духовной, сколько для славы Божией, чтобы во всех ваших словах, делах и помышлениях прославлялось имя Господа Иисуса Христа, Спасителя нашего.

Прежде всего объясни себе кратким толкованием, что такое молитва?

Молитва есть обращение ума и мыслей к Богу; молиться-значит предстоять умом своим Богу, неуклонно мыслью смотреть на Него и беседовать с Ним

в благоговейном страхе и уповании.

Итак, собери все мысли твои и, отложив все внешние житейские попечения, устрями ум твой к Богу. (Умное делание. О молитве Иисусовой.)

Об ангелах

Нравственное состояние Ангелов

Есть ли на небесах у избранных и у Ангелов вера и надежда? У Ангелов нет ни веры, ни надежды, потому что с того времени, как они утвердились в благодати, они увидели Того, в Кого надо веровать и на Кого надо надеяться. Они всегда видят лице Отца Небесного, и в них уже нет места ни для веры, ни для надежды, ибо вера и надежда имеют своим предметом невидимое. У избранных Божиих на небесах также нет веры и надежды, потому что они видят Того, в Кого веровали, и имеют Того, на Кого надеялись. **И у Ангелов, и у избранных есть одна лишь бессмертная любовь.**

О семи наивысших Ангелах имеется известие в Откровении святого Иоанна Богослова, в главе первой, где сказано следующее: "благодать вам и мир от Того, Который есть и был и грядет, и от семи духов, находящихся перед престолом Его" (Апок. 1, 4), и еще: "я видел семь Ангелов, которые стояли пред Богом" (Апок. 8, 2). В книге Товитовой один из них говорит: "Я Рафаил, один из семи святых Ангелов" (Тов. 12, 15), предстоящих Господу. Эти семь Ангелов по именами по порядку в чине своем исчисляются так: Михаил, Гавриил, Рафаил, Уриил, Селафиил, Иегудиил; Варахиил. Каждый из них имеет свое особое высшее служение у Господа Бога. Вкратце, эти служения проявляются так.

Иерархия Бесплотных Сил

Михаил - служитель божественной славы, страж и защитник чести Божией. Гавриил - служитель божественной крепости и изъяснитель сокровенных таинств Божиих. Рафаил - служитель божественных исцелений, чудесно изливаемых свыше на немощное естество. Уриил - служитель божественной любви, свет и огонь, освещающий познанием Бога и воспламеняющий сердца человеческие божественной любовью. Селафиил - служитель божественных молений, всегда молящийся Богу о роде человеческом, учащий людей усердной, богомысленной и умиленной молитве и возбуждающий к ней. Иегудиил - служитель божественных хвалений и исповеданий, помощник в трудах и подвигах, укрепляющий тех, которые в чем-либо трудятся ради славы имени Господня, ходатайствующий и готовящий им за это воздаяние от Бога. Варахиил - служитель божественных благословений и дарований, посылаемых людям благоутробием Божиим. (Творения иже во святых отца нашего святителя Димитрия Ростовского.)

† ВИЖТЕ ОЩЕ

Против ереста на новостилието

Икуменизъм в развитие - след като Б"ПЦ" напусна ССЦ

Отстъплението от вярата наречено "нов стил"

ЗА СЪКРАЩАВАНЕТО НА ЛИТУРГИИТЕ, ТАЙНСТВОТА И ТРЕБИТЕ В НОВОСТИЛНАТА ЦЪРКВА

ЗА ПРЕМАХВАНЕТО НА ОГЛАШЕНИЕТО

ЗАЩО БОГ НИ ИЗОСТАВИ

За Петровият пост и въпросите, които поражда

ЗА КОРЕНА НА ЗЛОТО, ЗА НАЧАЛОТО НА
ОТСТЪПЛЕНИЕТО НА РОДНАТА НИ „ЦЪРКВА“, ЗА
БЪЛГАРСКАТА СХИЗМА

Театърът на антихриста

ИСТИНАТА ЗА НАШИЯ НАРОД

Християнството на българите и техните владетели

ИДЕЯТА "ПРАВОСЛАВНИ БУДИТЕЛИ"

Православна ли е демокрацията

Народе, народе...

Защо се премахва вероучението

За старостилния икуменизъм

КОЙ СТОИ ЗАД ОТСТЪПЛЕНИЕТО

ДИСЕКЦИЯ НА ЧОВЕКООМРАЗТА

ПАСТИРСКО ОКРЪЖНО ПОСЛАНИЕ ПРОТИВ
МАСОНСТВОТО

Против юдомасонството

Изповедание на вярата

КЪДЕ СЕ Е СЪХРАНИЛО ПРАВОСЛАВИЕТО